

KINNITAN

.....
K. Valner,
EMm juhataja
..... mai 2015. a.

EESTI MAANTEEMUUSEUM

Kogumispõhimõtted

1. Eesti Maanteemuuseumi peaülesanne

Eesti Maanteemuuseum (järgnevalt EMM) on valdkondlik muuseum, mis kogub, uurib ja säilitab inimese ja tema elukeskkonnaga seotud kultuuriväärtusega esemeid Eestimaa teede ja teedeehituse ja -liikluse valdkonnas ning korraldab nende üldsusele vahendamist teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel.

EMM-s hoitav kultuuripärand on osa Euroopa kultuuripärandist.

2. Kogumispõhimõtted

Kogumispõhimõtted on muuseumikogu eesmärgipärase täiendamise aluseks olevad suunised, mis annavad muuseumikogu täiendamiseks selged valikukriteeriumid. Kogumispõhimõtted lähtuvad olemasoleva muuseumikogu ülevaatest ning juurdekasvuvõimaluste ja säilitustingimuste jooksvalt analüüsist, arvestades muu hulgas seotud muuseumide tegevust.

Kogumispõhimõtted on EMM kogude haldamise alusjuhendi Kogude poliitika osa, mis lähtub muuseumiseaduse, EMM põhimääruse ja ICOM eetikakoodeksi nõuetest.

2001. a keskel algas muuseumi kogude komplekteerimine. Kogude komplekteerimine toimus peamiselt muuseumivolinike üle-eestiline võrgustiku abil maanteeameti ja selle hallatavate asutuste süsteemis.

Oma peaülesande täitmiseks kogub EMM esemeid (s.h. teehitus- ja hooldusmasinaid, liiklusvahendeid), trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid jm, mis kuuluvad Eesti teede, teedeehituse ja liikluse valdkonda. Muuseumikogusid täiendatakse eesmärgipäraselt selle terviklikkuse põhimõtetest lähtudes, täidetakse ka varasema kogumisega kujunenud piirkondlikud ja valdkondlikud lüngad. EMM võtab arvesse tänased teadmised teede- ja teehitusajaloo ning säilitusteooria alal kogude (kogumistegevuse) eesmärkide kehtestamisel.

Kogusid hoitakse kui avalikku vara ega käsitleta neid finantsvahendena.

3. Teiste muuseumide kogude analüüs

Otseselt maanteetranspordi valdkonnaga tegelevaid muuseume Eestis rohkem pole.

Maanteemuuseum tegeleb ainsana süsteemselt maanteede ja autotranspordi ajaloo talletamisega ja on saavutanud antud valdkonnas teatud pädevuse. Teistelt muuseumitelt ootame koostööd maanteetranspordi ajaloo alases kogumistöös.

Osaliselt sarnase profiiliga Eesti muuseumid: Eesti Põllumajandusmuuseum, Eesti Raudteemuuseum, Eesti Lennundusmuuseum, Eesti Meremuuseum ning vanatehnikaklubid. Lisaks riigimuuseumitele on nende seas ka munitsipaalmuuseume ja eramuuseume ning kogusid. Ühendavad jooned on suurte masinate kogumine, nende eksponeerimine välitingimustes ja suurte masinate restaureerimise ja konserveerimise probleemid. Nende probleemide lahendamisel on võimalik tugineda teiste muuseumide kogemustele.

Kogumisvaldkonnad kattuvad osaliselt Eesti Põllumajandusmuuseumi ja ka piirkondlike maakonnamuuseumitega järgmistes valdkondades:

- hobusõidukid, rakendid ja hobujõul töötavad tööriistad (lumesahad, skreeperid jms)
- ehitus- ja mullatöömehhanismid (traktorid, buldooserid, ekskavaatorid, kraanad, veoautod jne)
- kõrtsid, postijaamad
- aiandus (teemaa niitmine, maanteede haljastuses hekid ja viljapuud, teedevalitsuste taimeaiad, umbrohutõrje jms)
- sepikojad, töökojad, statsionaarmootorid
- piimandus (piimapukid, piimatransport)

- maaparandus (teekraavid, truubid, käsitööriistad nt kraavišabloonid jms)
- bussiootepaviljonid, sideliinide rajatised jms teepäraldised

Eesti Raudteemuuseumi kogumisvaldkonnaga kattub

- raud- ja maanteed ristumiskohtade ehk raudteeülesõitude ja
- osaliselt sildade (projektide ja fotode) teema.

Hobusõidukite kollektioneerimise põhimõtted ja kollektioonid Eesti muuseumites on läbi analüüsimata, samas leidub hobusõidukeid paljudes muuseumides. Puudub teadmine kogutud hobusõidukite tüüpilisusest antud piirkonnale ja ajastule ning kasutatavusest ajaloo interpreteerimisel.

Koostöö vanatehnikaklubidega võimaldab osade masinate (sõidukite) kogumisest loobuda ja hoiule võtta neid oma ekspositsiooni tarbeks. Teiste muuseumide kogude museaale pole võimalik kasutada väliekspositsioonis, kuna pole võimalik garanteerida säilivust ja mitteliikuvate suurte masinate transport on seotud nende vigastamisohuga. Lisaks on enamasti kõik suured museaalid kasutusel püsiekspositsioonis.

Koostööd teiste osaliselt sarnase profiiliga ja piirkondlike muuseumide saab arendada alljärgnevalt:

- Kogemustevahetus välitingimustes säilitatavate suurte masinate ja esemete konserveerimise tehnoloogia ja vahendite alal
- Restaureerimisel-konserveerimisel vastastikused tööd, vastavalt muuseumites olevatele spetsialistidele ja tehnilistele võimalustele
- Teiste muuseumide spetsialistide kaasamine oma meeskonda valdkondlike rahvusvaheliste seminaride ja koolituste raames.
- Anda teada abikogu originaalesemetest ja replikatest, mis on ajutise välinäituse või ürituse raames kasutatud ja enam rakendust ei leia ning võiksid leida kasutust teistes muuseumides
- Tulevikus on enne soetamist vaja konsulteerida osaliselt kattuva kogumisvaldkonna osas teiste muuseumitega
- Konsulteerida soetamise eel, arvestades muuseumide ekspositsioonitingimuste eripära ehk kas muuseum, mis omab analoogset eset, on nõus andma hoiule oma museaali eksponeerimiseks plaanitavatesse tingimustesse.

Teistes Euroopa riikides, sh kõigis Põhja- ja Baltimaades tegutsevad maanteemuuseumid. Baltimaade ja osaliselt ka Rootsi ning Soome maanteemuuseumides on Eesti Maanteemuuseumi profiiliga seotud museaale. Põhja- ja Baltimaade maanteemuuseumide (Island, Norra, Rootsi, Soome, Eesti, Läti, Leedu, Poola) vahel toimib regulaarne koostöö kogemuste vahetuse ning NordBalt ühisseminaride näol. Museaalide vahetust teiste maanteemuuseumite ja EMM vahel pole toimunud.

4. Kogude moodustamise ja kasutamise printsiibid

- koguda EMM peaülesande toetuseks enamlevinud tüüpi, kõiki teetööde tööloike ja perioode kajastavaid esemeid
- koguda esemeid, trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid EMM peaülesande toetuseks Maanteeametist ja tema hallatavatest asutustest, sh seaduse mõistes arhiiviväärtuseta materjale Maanteeameti arhiivist
- koguda esemeid, trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid EMM peaülesande toetuseks teedeehituse ja -hooldusega tegelevatest eraettevõtetest, sh seaduse mõistes arhiiviväärtuseta materjale firmade arhiividest

- koguda mälestusi, esemeid, trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid EMM peaülesande toetuseks üksikisikutelt, s.h. staažikatelt maanteelastelt ja endistelt maanteeala juhtivtöötajatelt
- kogumistegevuses tugineda muuseumi kontaktisikute (muuseumivolinik) võrgustikule
- koguda mälestusi, esemeid, trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid teadusliku uurimistöö eesmärgil
- koguda esemeid kollektsioonide moodustamise eesmärgil (nt jalgrataste, hobusõidukite põhitüübid jne)
- tagada kogude säilimine järgnevatele põlvedele kõigi asjakohaste meetoditega, eelkõige ennetava säilitamisega, s h võimalusel suurte masinate sisehoidlates hoiustamisega
- eksponeerida kogusse kuuluvaid museaale
- kasutada abikogu esemeid muuseumikülastajatele elava ajaloo kogemuse andmiseks (*demonstreerida teetöid, liiklemist vanade sõidukitega*), kasutades nii dubletseid originaalesemeid abikogust kui ka esemete koopiaid
- kasutamine ei tohi ohustada kogude seisundit
- kogude säilimise aluseks on uuringutele tuginev konserveerimine
- uuringutele ja kaasaegsetele ennistamisstandarditele tuginedes ennistada valitud näiteid kogudest ajalooliselt identsel kujul
- eksponeerimisväärtuse tõstmiseks ennistada teedehitusmasinaid, säilitades kasutamise käigus teostatud ümberehitused (nn ratsionaliseerimisetpanekud)

5. Kogude struktuur

Museaalid jagunevad *Muuseumikogu (põhikogu)* ja *Abikogu* vahel.

Kokku kuulus muuseumi kogudesse 01.01.2015. a seisuga 40109 erinevat eset, fotot või arhivaali, neist 33034 Muuseumikogusse.

Muuseumi interpreteeriv funktsioon ei tohi ohustada Muuseumikogu museaalide seisundit ega õiget hooldamist.

5.1. Muuseumikogu

Muuseumikogusse võetakse vastu püsiva kultuuriväärtusega esemeid, trükiseid, dokumente, kaarte ja fotosid jm erinevatel andmekandjatel, mida säilitatakse tähtajatult (alatiselt). Need peavad olema üldjoontes kompleksed, terviklikud ja põhiosas originaalsed esemed, fotod või arhivaalid. Muuseumikogu jaguneb *Esemekoguks*, *Arhiivkoguks* ja *Fotokoguks*. Arhiivkogu alakogu on Maanteemuuseumi *Loovarhiiv* (muuseumis koostatud näituste, uurimuste jms käsikirjad ning muud muuseumi tegevuse tulemusel tekkinud materjalid). Fotokogu alakogu on Maanteemuuseumi *digitaalsete loovmaterjalide* kogu (muuseumis salvestatud digitaalsed materjalid). Fotokogu sisaldab ka Maanteemuuseumi tegevust kajastavaid fotosid.

Originaalesemete pädev kasutamine on efektiivne moodus edastada teadmisi ja arusaamu Eesti teedehituse- ja teedeajaloo kohta. Originaalesemete kasutamist tuleb vältida, kui see mingil viisil kahjustab museaale. Näitused või muud esitlused peavad olema kantud sellest põhimõttest.

Haruldasi museaale, mis erakordse tähtsuse või halveneva või õrna seisundi tõttu vajavad erilist tähelepanu, kasutatakse uurimistööks ja piiratud eksponeerimiseks.

5.2. Abikogu

Museaalsete abimaterjalide kogu e *Abikogu* (kogu tähis **TA** tuleneb endisest nimetusest teaduslik abikogu) omandatakse kasutuseesmärgil, nt teehitus- ja hooldustööde demonstreerimiseks, muuseumi teadustöö ja jooksva töö korraldamiseks, vahetamiseks Muuseumikogu täiendamisel teiste organisatsioonide ja isikute kogudest. Abikogus arvele võetud kultuuriväärtusega esemeid,

eelkõige dublette, tuleb säilitada nii kaua kui võimalik, kuid lõpuks võivad nad olla sedavõrd ära kulunud, et tuleb EMM juhataja korraldusega kogust välja arvata.

Abikogu (TA) jaguneb **Esemekoguks** (kogu tähis **TAE**), **Fotokoguks** (**TAE**) ja **Arhiivkoguks** (**TAA**). Teiste isikute või asutuste valduses olevatest arhiivmaterjalidest valmistatud koopiad kuuluvad TA Arhiivkogusse. Teiste isikute või asutuste valduses olevate fotode analoog- ja digitaalkoopiad ning arhiivmaterjalide digitaalkoopiad kuuluvad TA Fotokogusse. TA Arhiivkogusse kuulub ka *Käsiraamatukogu*, mis sisaldab muuseumi teadustöö ja jooksva töö korraldamiseks vajalikke tänapäevaseid teatmeteoseid ja teaduskirjandust ning Muuseumikogusse vastuvõetud teoste dublette.

Varuosad, detailid ja muud museaalide remondiks vajalikud ajaloolised materjalid ei kuulu muuseumi kogusse. Teedehitus- ja hooldusmasinaid ning liiklusvahendeid võib soetada Muuseumikogu museaalide ennistamisel varuosadeks. Nende üle museaalset arvestust ei peeta.

6. Muuseumikogude koosseis ja täiendamisevajadus

6.1. Esemekogu

Kõik kolmemõõtmelised esemed kuuluvad ühtsesse esemekogusse ja omavad ühtset tähist ja numeratsiooni. Erinevate mõõtmete, materjalide ja vajalike säilitustingimuste tõttu käsitletakse esemekogu tinglikult mitmes osas. Esemekogu eripäraks võrreldes teiste muuseumidega on suuremõõtmeliste esemete (masinate) suur osatähtsus. Kogust puuduvad sillaehitusmasinad, jõepraamid ja -parved.

6.1.1. Teedehitus- ja teedehooldusmasinad

Kogu koosseis: iseliikuvad ja järeelvetavad tee-ehitusmasinad, teedehooldusmasinad ja seadmed, mis töötavad teedehitus- ja hooldusmasinate haakes või rippes. Iga teede hooldamisel või ehitusel kasutatud või selleks ümber ehitatud transpordivahend võib olla määratletud kui teedehitus- ja hooldusmasin. Kogu keskmes on Eestis ehitatud ja Eestis enamkasutatud masinad. Masinad peavad katma kõik teedehituse ja -hoolduse tööloigud ja esitama näiteid võimalikult paljudest ajaperioodidest.

2001. a selgitas tee-ehitusmasinate ekspertidest moodustatud töörühm välja museaalse väärtusega masinad, agregaadid ja seadmed. Kogu tuumik pärineb maakondlikest teedevalitsustest tasuta üle antud masinatest. 2002. a algas masinate ennistamine peamiselt teedevalitsuste töökodades ja mitmes erafirmas. 2003. a algas masinate koondamine EMM territooriumile ja masinahalli. Osa restaureerimata masinaid asub AS Võrumaa Teed töökojas Nõõrimaal.

Olemasolev kogu koosneb eritüübilistest liikur- ja haagishöövlistest (3 Eestis toodetud liikurhöövli ja 1 höövli käigukast, 3 endise Nõukogude Liidu liikurhöövli ja 2 haagishöövli ning 1 hüdrauliline poolhaagishöövel - moodustavad üsna esindusliku kollektiooni), teerullidest (mootorvibrorullist ja haagisrullidest), lumesahkadest ja rootorlumepuhuritest, veoautodest, ekskavaatoritest, frontaallaadurist, skreeperist, pinnasekobestajatest, mustkattemikserist, teeremontööriist, liivapuisturitest (madelautole, kallurite rippes, spetsiaalpuisturist), statsionaarsetest mootoritest jne.

Olulisel kohal on Eesti teedemasinate- ja teehöövliehituse ajaloo kajastamiseks vajaliku tehnika kogumine, eelkõige NSVL esimese liikurhöövli V-1 taastamine (rahastamisvõimaluste tekkimisel) ning taasisesisvunud Eestis ehitatud höövli Gorbex soetamine, samuti sillaehitusmasinate, 1970. aastate markeerijate ja nn üleminekuperioodi (1992-2002) Soomest, Saksamaalt ja mujalt saadud teedetehnikast valiku tegemine.

Komplekteeritakse töös enam mittekasutatavatest masinatest ostude ja annetuste teel.

6.1.2. Sõiduvahendid

Kogu koosseis: hobu- ja mootorsõidukid, mis on ehitatud sõitmiseks teedel, sh tali-, soo-, jää- ja maanteedel. Kogumistöö on suunatud Eestis ehitatud ja Eestis hulgaliselt kasutatud sõidukitele, eelkõige teedemajanduses kasutatud sõiduvahenditele. Väiksematest sõidukitest (suuremate säilitamiseks pole võimalik luua tingimusi) tuleb koguda enamlevinud tüüpide näited (vankrite, saanide, jalgrataste, mopeedide tüübid), mis kajastavad teatud sõiduki arengut.

Hobu- ja mootorsõidukid ning kahe rattalised sõiduvahendid on enamasti ostetud eraisikutelt ja antikvariaatidest, mitmed on saadud eraisikute annetustena. Alustatud on nende ennistamist.

Olemasolev kogu koosneb sõiduautodest M-401, VAZ-2101 ja GAZ-24, Eestis toodetud sõidukitest: väikeveoautost ET-600, sõiduautost „Taksikoer“ ja haagissuvilast, aga samuti vedruvankritest, pikkvankritest, saanidest ja mitmest kelgust, jalgratastest, rolleritest, mopeedidest ja mootorratastest.

Täiendav sihikindel kogumissuund on 20. sajandil Eesti alal massiliselt kasutatud ja murrangulist tähendust omanud sõiduvahendite kogumine (Ekspositsioonipindade laienemise korral igale perioodile tüüpiliste sõiduautode kogumine) ning Eesti tehnilise mõtte arengut ja mootorsõidukite tootmise ajalugu kajastavate (sh väikeseerias toodetud) masinate kogumine.

Komplekteeritakse ostude ja annetuste teel.

6.1.3. Muud kolmemõõtmelised esemed

Kogu koosseis: Siia kuuluvad erinevate ajaperioodide teehitus- ja hooldusmasinate ja sõidukite osad ning abiseadmed ja teetööde protsessi toetavad oma huvitava looga objektid:

✓ *masinate osad*

- tuled
- signaalid
- numbrimärgid (riiklikud registreerimismärgid)
- tehasesildid
- kontrollaparatuur

✓ *töövahendid*

- mõõteriistad
- tööriistad
- vormi-, töö- ja turvariietus
- seadmed
- kontoritehnika ja sidevahendid
- mahutid ja nõud

✓ *liikluskorraldus- ja liiklusohutusvahendid*

- liiklusmärgid
- viidad
- sauad, helkurkettad
- foorid jms
- helkurid, -helkurvestid

✓ *sümboolika*

- märgid
- vimplid
- suveniiresemed
- lipud jpm

Olemasolevasse kogusse kuuluvad liiklusmärkide ja teeviitade näited alates 1930. aastatest, infotahvlid, miilitsasauad, maanteelase liiklusvahendi peatamiskettad, teedemajandite rinna- ja suveniirmärgid ja vimplid, sotsialistliku võistluse võitjate vimplid, rändpunalipud, kontoritehnika (arvutusmasinad, arvutid, kirjutusmasinad, koopiate valmistamise seadmed, templid ja pitsatid, telefonijaamad, mobiiltelefonid jms), teedemajandite sümboolikaga suveniirtooted ja spordiauhinnad, teemeistri vormiriie detailid, turvavestid ja tööriietus (-

jalanõud) nõukogude perioodi eri ajastutest, kiivrid, töökoha keelusildid, labidad, kirjad, klompimishaamrid, sepahaamrid ja –templid, truubi- ja betoonpostide valuvormid, kraavišabloon, lõhkamisseadmed, võsalõikurid ja –noad, teemõõdulindid, geodeetilised mõõteriistad, loodid, viskoossusmõõtjad, teepikkusmõõtjad, liiklusloendur, transpordivahendite riiklikud registreerimismärgid, eksaminaator, pidurite kontrollseade, autokaal, taimeaia mullaharimisseadmed.

Kogude täiendamine toimub põhiliselt postsovetlikust perioodist pärit esemete osas. Varasemast perioodist toimub liikluskasvatuse ajaloo alaste esemete kogumine, nt autoklasside sisustus eri perioodidest (töötavad stendid, maketid jne) ning liiklusvahendite registreerimistegevust kajastavate esemete kogumine (registrimärgid, nende tootmisvahendid, tehnokontrolli seadmed).

Kogutakse maanteeameti ja selle hallatavate asutuste ning eraettevõtete kasutuses olnud esemeid, nende tellimisel valmistatud uutest esemetest on soovitatav koguda üks näidis.

6.1.4. Välisobjektid

Välisobjektid on teelõigud, sillad, trüübid, praamid, versta- ja kilomeetripõstid, piketikivid, bussipeatused ja -paviljonid, skulptuurid, massiivsed viidad, piimapukid jms teedega seotud rajatised.

Kogu koosseis: Arhitektuurilised ja insener-tehnilised ajaloolise teepärandi välisobjektid või nende fragmendid, mis tuuakse muuseumi territooriumile.

Olemasolev kogu EMM territooriumil: kivist ja betoonist versta- ja kilomeetripõstid, piketikivid, betoonist piirdepostid, trüubitõrud, sillasilt jms Välisobjektide kogu koostamise ja arvelevõtmisega on alles alustatud.

Sarnaste oma algses asukohas paiknevate ja muuseumi kogudesse mittekuuluvate objektide (lisaks ajaloolise väärtusega teelõigud, teetammid, sillad) kaardistamine, inventeerimine, haldamine, korrashoid ja juurdepääsu tagamine tuleb korraldada koostõõs kohalike omavalitsustega, maanteeameti, muinsuskaitseameti ja maavaldajatega.

6.2. Arhiivkogu

Arhiivkogusse kuuluvad paberandjal arhiivimaterjalid. Erinevate mõõtmete, materjalide ja vajalike säilitustingimuste tõttu on arhiivkogu tinglikult jagatud mitmesse ossa. Arhiivkogu museaalid asuvad mõõtmete erinevuse tõttu erinevates hoidlates.

Arhiivkogu koosneb Maanteeametist ja selle hallatavatest asutustest ning eraisikutelt saadud materjalidest. Suure osa arhiivkogust moodustavad Maanteemuuseumi loomise eestvedaja A. Lassi poolt museaalsel eesmärgil kohalikest teedevalitsustest Maanteeametisse kogutud materjalid.

Olemasolev Arhiivkogu on asutuste arhiivide dubletne materjal või arhiiviseaduse mõistes arhiiviväärtuseta materjal. Arhiivkogu on lünklik, eri maakondadest pärinevad erinevad dokumendiliigid.

Enamik arhiivmaterjale koondati maanteemuuseumi hoonetesse 2002. a.

6.2.1. Dokumendid, käsikirjad jms

Kogu koosseis: Teedemajandite personalidokumendid, inventarinimekirjad, teeobjektide ehitustoimikud ja –projektid, teepassid ja sillakaardid, ettekannete ja trükiste käsikirjad, seinalehed, mälestused, dokumendiplangid ja näidised.

Olemasolevasse kogusse kuulub maakondade teedeosakondade, teedevalitsuste jms valikuline kirjavahetus, personalidokumendid, inventarinimestikud, teede, sildade, trüüpide jt objektide (ehitus-) toimikud, projektid, töökäsud, tööpäevikud, teala tõõtajate isiklik kirjavahetus ja säilinud dokumendid (tõõtõendid, juhiloa jms), mälestusi, väljavõtteid artiklitest jms. Sildade ja

teede ehitusprojektide ja vaatluskaartide osas on esindatud ainult Läänemaa ja Jõgevamaa arhivaalid, teiste maakondade materjal puudub.

Kogu vajab täiendamist erinevate perioodide juhtimisõiguse dokumentide ning teedevalitsuste töökorraldust kajastavate dokumentide osas, samuti tänapäeva valikuline dokumenteerimine tee-ehitusobjektide näitel, püüdes tabada iseloomulikku.

6.2.2. Kaardid, joonised, plaanid jms

Kogu koosseis: teedekaardid, üldkaardid, skeemid ja joonised teedeobjektide kohta.

Olemasolevasse kogusse kuulub Eesti katastrikaardi (1932-1940) enamikke lehti, Eesti ja Virumaa ning Läänemaa teedekaarte erinevatest ajastutest, teegraafikud, 1920-1930. aastate Eesti autoteede kaardid, klassiteede plaanid 1930. aastatest, teeobjektide ehitusjoonised ja asendiplaan (s.h. 1935-38. a koostatud I klassi teede õgvendamise plaanid), ENSV teede skeemile kantud teede plaanid, Eesti teede plaan 1970-80. aastatest 70 lehel, rajoonide kaartide koopiad neile kantud teede numeratsiooni, teelõikude pikkustega jne, teehitusmaterjalide leiukohtade skeemid jms.

Kogu täiendada perioodiliselt uute teedekaartide (atlaste) osas, näitamaks teedevõrgu arengut. Varasemate puuduvate teedekaartide kogumine sobivate pakkumiste korral.

6.2.3. Raamatud ja ajakirjad

Kogu koosseis: teedeajaloo ja teede- ning sillaehituse alased raamatud ja metoodilised materjalid, teatmikud, õpikud, tehnilised normdokumendid, masinate tehnilised passid, kasutusjuhendid ja instruksioonid, erialased perioodilised väljaanded.

Olemasolevasse kogusse kuuluvad teedeajaloo ja teedehituse alased raamatud, teatmikud, õpikud, teedehituse metoodilised materjalid (Maanteeametist), tehnilised normdokumendid, masinate kasutusjuhendid ja instruksioonid (saadud peamiselt endiste Võru ja Põlva teedevalitsuste töökodadest) aga ka teedeala institutsiooni tervikraamatukogu (endise EV Teedeministeeriumi raamatukogu Maanteeametist), erialased perioodilised väljaanded (ajakirjad Tehnika Kõigile, Tee ja Tehnika, Transport ja Teed, Teeleht) ja üksikuid materjale muudest trükiväljaannetest, teiste riikide teemuuseumide väljaanded.

Kogu täiendada masinate tehniliste passide ja kasutusjuhendite osas ja liikluskasvatuse trükiste osas, ajakirjade puuduvate numbrite osas ja jooksvalt lisanduva kirjanduse ja ajakirjanduse osas.

6.2.4. Pisitrükised

Kogu koosseis: Maanteeameti ja teedemajandite reklaamtrükised, prospektid, kleebised, kalendrid, ekssliibrised, liiklusohutuse materjalide näidised.

Olemasolevasse kogusse kuuluvad üksikute teedevalitsuste ja teedefirmade reklaamtrükised, prospektid, kleebised, kalendrid, ekssliibrised, ürituste puhul jagatavaid materjalid ja mapid jpm. Vajalik on koguda laiem valik igal aastal ja kõigist majanditest, samuti liikluskasvatuse reklaammaterjale.

6.3. Fotokogu

Fotokogusse kuuluvad foto-, filmi- ja videomaterjalid moodustavad ühtse kogu, omavad ühtset tähist ja numeratsiooni. Erinevate mõõtmete ja andmekandja materjalide tõttu on fotokogu tinglikult jagatud mitmesse ossa ning museaalid asuvad formaadist tingituna erinevates karpides.

Kogu koosseis: teede ja sildade ehitusprotsessi ning seisundi ja hoolduse, teeobjektide, karjäärrede, Maanteeameti ja selle hallatavate asutuste ning teedeala erafirmade masinapargi, hoonete ja töökodade, ürituste ja personali kujutised. EMM digitaalsete loovmaterjalide alakogu sisaldab digitaalkandjaid EMM loominguliste materjalidega, näituste allikmaterjalidega jms.

Fotokogu komplekteeritakse Maanteeameti ja teedevalitsuste fotomaterjali üleandmisega, samuti erafirmadelt ning eraisikutelt saadud annetuste ja ostude läbi.

Puudulikult on kajastatud periood alates 1980. aastate keskpaigast kuni 20. sajandi lõpuni, samuti oluline tänapäeva valikuline dokumenteerimine tee-ehitusobjektide näitel, püüdes tabada

iseloomulikku. Puudulikult on fotodel kajastatud liikluskorraldusvahendite kasutamine kuni 20. saj. keskpaigani.

6.3.1. Negatiivid, diapositiivid jt mittepaberkandjal fotomaterjalid

Olemasolevasse kogusse kuuluvad teedehitus- ja hooldusalaseid töid, sildade ja truupide ehitust kui ka teemeeste puhkust ja eraelu kajastavaid klaasnegatiive mitmes formaadis, 6x9 ja 6x6 lamenegatiive, 35 mm rullnegatiive, diapositiive mitmes mõõdus, nii must-valgeid kui värvilisi.

6.3.2. Paberkandjal fotod e positiivid.

Olemasolevasse kogusse kuuluvad nii teehitus- ja hooldusalaseid töid, sildade ja truupide kui ka teedehooldus- ja ehitusorganisatsioonide elu, hooneid ning teemeeste puhkust, ühisüritusi, reise, spordivõistlusi ja eraelu kajastavad väga erinevates formaatides ja kvaliteedis fotokoopiad negatiividest. Üsna põhjalikud albumid pärinevad 1930/31. a. teedest ja sildadest maakondade lõikes, 1950.-1970. aastate teetöödest ja sildade ehitusest, spordist ja isetegevusest nõukogude perioodil jms. Samuti sisaldab kogu valiku Maanteemuuseumi tegevust kajastavaid fotosid.

6.3.3. Filmid ja videosalvestised

Siia kuuluvad eri laiusega filmilindid ja videosalvestised, mis on tellitud teedehitustööde teostamise puhul või teedehitus- ja hooldusfirmade poolt nende tegevuse kajastamiseks. Filmilindid on digitaliseeritud ETV-s. Videosalvestiste digitaliseerimine seisab ees. Selliste objektide vastuvõtt, haldus, korrashoid ja juurdepääsu tagamine korraldatakse edaspidi.

6.3.4. EMM digitaalsed loovmaterjalid

Siia kuuluvad digitaalkandjatel EMM loomingulised materjalid, näituste allikmaterjalid, EMM ülesvõetud mälestuste digitaalsalvestused, EMM digifotod, tellitud originaal audio- ja videosalvestused jms.

7. Soetusprotseduurid

Vastavalt muuseumiseadusele ja EMM poliitikale on Muuseumikogu museaalid määratud alatisele säilitamisele. Muuseumikogu täiendatakse eesmärgipäraselt selle terviklikkuse põhimõttest lähtudes. Muuseum on oma kogu täiendamisel iseseisev.

7.1. Kogude täiendamise kriteeriumid

7.1.1. Olulisus EMM peaülesande seisukohalt

Esimene kriteerium on *põhjendus peaülesande seisukohalt*. Vähemolulised kriteeriumid on harukordsus või tüüpilisus, päritolu ja näitusepotentsiaal.

7.1.2. Esitluskõlblikkus

Mittekomplektse või halvas seisukorras olulise objekti omandamine tuleb kaalumisele, kui parem näidis pole kättesaadav.

7.1.3. Muuseumi suutlikkus objekti säilitada ja hooldada

Objekti omandamisel tuleb hinnata EMM võimalusi objekti säilitamiseks ja konserveerimiseks või restaureerimiseks.

7.1.4. Kogus olevad museaalide dubletid

Teiste muuseumide kogude dubleerimisel hinnatakse soetamise kriteeriume muuseumi peaülesande seisukohalt ja konkreetse tegevuse kajastamise vajadusest lähtudes.

Nii EMM kogude dubleerimisel saab Abikogus olevaid dublette kasutada praktiliste harjutuste ja näidistööde juures. Kui juba abikogus olev dublett on halvas seisundis, võib selle EMM juhataja korraldusega kogust välja arvata ja loovutada.

7.1.5. Valdusõiguse laitatus

EMM peab enne annetuse vastuvõtmist või ostulepingu sõlmimist kindlaks tegema objekti omandiõiguse. Muuseum ei tohi osta ega omandada kingituse, laenu, päranduse ega vahetuse teel ühtegi objekti, kui tekib kahtlus selle seaduslikus omandiõiguses.

Teadmata päritoluga esemel või eksemplaril võib olla selline kultuurilooline väärtus, et erandina on selle säilitamine üldsuse huvides.

7.2. Kogumistegevus

Museaalide omandamisprotsessis osalevad EMM töötajad ja kutsutud eksperdid.

Muuseumikogud täienevad kontaktisikute kaudu Maanteeameti ettevõtete ja teedeala firmade annetustest ja ostudest, muuseumi veebilehe ja ajakirjanduse kaudu avalikkuse teavitamise abil saadud annetustest ja ostudest, muuseumikülastajate poolt pakutud materjalidest ning antikvariaatidest ja vanakraamikaupmeestelt ostetud objektidest.

Suunitletud kogumistegevus toimub kogude haldamise kavas ettenähtud prioriteetsetes valdkondades ja kindlate projektide raames (näituste ja uuringute ettevalmistamine, kogude täiendamine spetsiifilise materjaliga, tänapäeva dokumenteerimine jne)

Museaalide soetamise otsustab muuseumikogu täiendamise ja asja muuseumisse hoiule võtmise komisjon peavarahoidja ettepanekute alusel.

Soetamisel tuleb konsulteerida sarnaste huvide ja kogumispoliitikaga muuseumide ja muude institutsioonidega, kui võib tekkida huvide konflikt soetamise või spetsialiseerumisvaldkondade määratlemise küsimustes.

Museaal soetatakse püsiva säilitamise eesmärgil. Ei soetata materjale, mille päritolu on teadmata või millel puudub muuseumi eesmärkidele vastav hariduslik, teaduslik või kultuurilooline eesmärk. Annetusi, pärandusi ja laene võetakse vastu kooskõlas kogumispõhimõtetega ja näituste vajadustega.

Kogude kasvu määrab ära nõuetele vastavate hoiutingimuste olemasolu. Arhiivkogu ja fotokogu ning väikeste esemete osas täiendamist ruumid lähiajal oluliselt ei piira. Suuremõtmeliste esemete, eelkõige masinate kogumist takistab kontrollitava kliimaga ruumide puudus. Sellest tulenevalt on ette nähtud ekspositsiooni arendamiseks vajalike sõidukite kogumine koos masinahalli rekonstrueerimisega. Suurte masinate tarastatud hoiuplatsi koos hoiuangaari-hooldusruumiga puudumine ei võimalda koguda suuri väliekspositsiooni masinaid ja ekspositsioonist väljavahetatavaid masinaid hoiustada.

Mitmetes kogumisvaldkondades piirab kogumist vajalike esemete raskestileitavus.

Restaureerimisvõimekus ja rahaline ressurss piirab suurte masinate kogumist. Kogudesse vastuvõtu, digitaliseerimise ning kirjeldamise võimekus määrab ära kogumistegevuse ulatuse arhiivi- ja fotomaterjali osas.